కైంకర్యమ్

వెంకటస్వామి ఎన్నడో నా చిన్నతనంలో గోదావరి జిల్లానుంచి, మా ఊరు తమలపాకులబేరానికి వచ్చాడు. క్రమంగా, నోటిమంచితనాన, - చేతిమంచితనాన అక్కడే స్థిరపడిపోయి, మాంచి ప్రయోజకుడై వ్యాపారం, వచ్చినప్పటికన్న చాలా భారీఎత్తున సాగించుతున్నాడు.

అది, పేరుకు కిల్లీ కొట్టేకాని, సబ్బులూ, తలనూనెలూ, ఆడవాళ్ళ అల్లికసూదులూ, ఇలా ఒకటేమిటి ఛప్పన్నపదార్థాలూ దొరుకుతాయి; ఊళ్ళో ఏ కారుకు ఆ కారు ఏదో రూపేణా ఆ దుకాణంతో అవసరం ఉండనే వుంటుంది. అక్కడ దొరికే సోడా ఊరుమొత్తంమీద ఎక్కడా దొరకదు. ఇక వెంకటస్వామి కిల్లీ అంటే, జగత్ప్రసిద్ధి-కాంగ్రెస్ మంత్రుల్లో కొంతమంది అక్కడికి విచ్చేసినప్పుడు, దాన్ని సేవించడమూ, స్వదస్తూరిన యోగ్యతాపత్రాలు ప్రసాదించడమూకూడా జరిగింది. వాటన్నింటికీ చక్కని ఫ్రేములు కట్టించి, నలుగురికంటూపడేటట్టు కొట్లో అమర్చాడు.

వెంకటస్వామి, పచ్చి కాంగ్రెస్‌వాది. ఖద్దర్ తప్ప మరోటి ఏదీకట్టడు. కట్టకపోవడమే కాదు-కొట్లో అవసరాలకన్నా మరోగుడ్డ వాడడు - తమలపాకులు తుడవటానికీ, కొట్లో దుమ్ముదులపడానికీ - ఎందుకైనా శుద్ధఖద్దరే!

ప్రొద్దున్నే కొట్టు తెరిచీ తెరవడంతోనే మహాత్ముడి బొమ్మకు హారతి ఎత్తుతాడు! తతిమ్మా ప్రముఖ దేశనాయకుల పటాలకీ యథాశక్తి చెయిచూపించి, ఒకటో అరో పువ్వు ప్రతిపటం నెత్తినా గుచ్చుతాడు. ఆ కలాపంఅంతా అయితేనేగాని బేరం యివ్వడు.

ఎక్కడ కాంగ్రెస్ మీటింగైనా నడుంకట్టుకు ఉరుకుతాడు. కాంగ్రెస్ వారు చందాకంటూవస్తే తృణమో పణమో సమర్పించుకోకుండా ఉండడు వెంకటస్వామి. అంతేకాదు, మంచి మనిషి, మర్యాదస్థుడు.

ఇలాటివాడిని – ఉన్నట్టుండి పోలీసులు అరెస్టుచేసి తీసుకుపోయినారని, కొట్టంతా సోదాచేసి కొంత దొంగ దినుసుకూడా పట్టుకున్నారనీ — ఓనాడు తెల్లవారేసరికి ఊరంతా గుప్‌మన్నది. ఎవరికీ నమ్మశక్యంకాకుండా ఉన్నది.

నిషేధం అమలులోకి వచ్చినప్పటినుంచీ, అక్కడక్కడ సోడాకాయలధరలు విపరీతంగా పెరిగిపోయినాయి. కొన్నిదుకాణాల్లో, వాడికఅయినవాళ్ళకు గుట్టుచప్పుడు కాకుండా, మాంచి ఘాటైన రూపాయిసోడాలు దొరుకుతున్నాయి. అలాటివి అడపాదడపా గుట్టుబెడిసి బట్టబయలౌతున్నాయ్. కాని, – వెంకటస్వామి ఏమిటి, – ఇందుకు ఒడిగట్టడమేమిటి? – ఉన్నట్టుండి, ఇంతకాలంనుంచీ లేనిది, ఇప్పుడీ పాపిష్ఠి సంపాదనకు అవసరం ఏంవచ్చింది??– ఉన్న సంపాదన అతనికి ఎక్కడెక్కడికాగా, ఏదో దానం – ధర్మం అంటూకూడా చేస్తూంటాడే!—ఎందుకు ఇలా విపరీతబుద్ధి పుట్టింది?

రిమాండ్ లో ఉండగా ఎందరో ఎన్నివిధాలో కదిపి చూశారు, మనిషి ఏమన్నా బయటపడతాడేమోనని! ఊహూం, వెంకటస్వామి, చిరునవ్వుతప్ప, ఎవరడిగినా ఏమీ సమాధానం ఇవ్వలేదు.

మేజస్ట్రేటుదగ్గిర కేసు విచారణకు వచ్చింది. ఆపూట ఊరుఊరంతా అక్కడేవుంది. ఇప్పుడన్నా వెంకటస్వామి ఏదోఒక సమాధానం చెప్పితీరవలసిందేగా!—

ఆ కోర్టులో, న్యాయపీఠం వేసుకున్న అధికారి మొదలు, హాజరుఅరిచే డవాలీవరకూ, అందరూ వెంకటస్వామి కొట్లో తరుచు దాహంతీర్చుకునేవారే – తాంబూలం పుచ్చుకునేవారే – ఇచ్చింది పుచ్చుకుని, కొసరుఅడిగి నములుతూ, – పలుకరించి లోకాభిరామాయణంలోకి దిగేవారే – అందరికీ వెంకటస్వామి కావలసినవాడే, – తల్లోనాలికే!—

నేరం రుజువుఅయేవరకూ,ముద్దాయి పెద్దమనిషిక్రిందే జమ – అని ధర్మకాండ సుభసూత్రాలలో ఒకటిట!–బోను దగ్గిరకు జేర్చేటంతవరకూ, అందరూ వెంకటస్వామిని మర్యాదగానే చూస్తున్నారు. బోనెక్కి వాఙ్మూలం యిస్తూన్న నిషేధపు – ఇన్స్పెక్టరు సయితం, నిందితుడిని ఉదాహరించడంలో మాట ఏమాత్రమూ పొల్లుపోకుండానే తన భోగట్టాయావత్తూ బోర్డువారికి శ్రుతపరిచాడు—

మేజస్ట్రేట్ అంతా విని, – వెంకటస్వామిని పరకాయించి—

"చెప్పినదంతా విన్నావుకదా, ఇందుకుఏమంటావ్?"

అని ప్రతిమాలుకున్నట్టు అడిగాడు. వెంకటస్వామి చిరునవ్వుతో, పెదవి విప్పకుండా ఊరుకున్నాడు.

—"మద్యపాననిషేధ చట్టంక్రింద నీవు నేరంచేసినట్టు సాక్ష్యం అంతా విన్నావుకదా. నీవు చెప్పవలసినది ఏమన్నా వుంటే నిర్భయంగా చెప్పుకోవచ్చు-"

ఇందుకూ వెంకటస్వామి ఏమీ మాట్లాడలేదు.

"నీవు ఇలా మౌనంగా వుండటం నేరాన్ని అంగీకరించినట్టు పరిగణింపబడుతుంది. నీవు మనవిచేసుకోలేకపోతే- నీ తరఫున వాదించేందుకు ఎవరికైనా వకాల్తా యివ్వు. వాయిదా యిస్తాను-"

మేజస్ట్రీట్ ఇంకా సాయలాపాయలాగానే చెప్తున్నాడు - చిరాకుపడుతున్నా—

"నాకు వకీలెందుకండీ! - నేను వాదించేదేముంది బాబూ - మీ సమక్షంలో నాకు అన్యాయం ఎందుకు జరుగుతుందీ? - కేసు తప్సీళ్ళన్నీ పరిశీలించి - తప్పు రుజువైతే దండించండి - " వెంకటస్వామి యిలా అనేటప్పటికి కోర్టు యావత్తూ ఒక్కుమ్మడిగా తెప్పరిల్లింది - అందరికీ ఎందుచేతనో వల్లమాలిన ధైర్యం వచ్చింది.

మేజస్ట్రీట్ కూడా అతిప్రసన్నంగా "నేను అడిగే ప్రశ్నలకి సమాధానం చెప్పు వెంకటస్వామీ!" అంటూ ప్రశ్నించినట్టు పలుకరించాడు.

వెంకటస్వామి, వినయంగా, తలవొగ్గి - "అలాగే బాబూ - సెలవియ్యండి!" అన్నాడు.

ప్రశ్నలూ జవాబులూ ప్రారంభమైనాయి—

"ఈ సీసాలన్నీ నీవేనా ?–"

"అవును !"

"దొంగసారాయివ్యాపారం నేరమని నీకు తెలుసును గదా !"

"తెలియకేం బాబూ! – మునుపైనా, ప్రభుత్వానికి చెల్లించే ముడుపు ఎగవేసి దొంగవ్యాపారంచేయడం నేరమే – ఇప్పుడు దొరతనంగానైనా అమ్మడానికి వీల్లేదాయెను !–"

"నీకు ఈ సరుకు ఎక్కడిది ?"

"సొంతం బాబూ!–నేనే బట్టీ పెడుతున్నాను. మరొకరికి ఆ వాటం చేతకాదు.మనదగ్గిర ఏసరుకూ నాసిదిఉండదు కదా !–"

విన్నవాళ్ళందరికీ వెంకటస్వామికి తప్పక మతిపోయి ఉండాలని నికరం అయింది. ఎన్నడూ ఏ అవకరానికీపోని మనిషి ఇప్పుడు ఇందులోకి దిగడమేమిటి ? – లోకం పారజూసి, అనువుగా మెలగనేర్చిన మనిషి, గుంజాటనలేకుండా చేసిన అపరాధం ముక్కుకు సూటిగా ఒప్పేసుకోవడం ఏమిటి? – ఎంత తెలివిమాలినవాడైనా, వెనుకా ముందూ పారజూడకుండా ఇలాటివాటికి దిగడే, – దిగినా లక్షకాపులు ఉంచుకుని కంఠంమీదికి తెచ్చుకోకుండా మెలుగుతాడే ! – ఇతగాడు ఇలా ఈ ఊబిలో దిగబడిపోయినాడేం !—

ప్రతివాడికీ, తల తీసేసినంత పని అయింది. 'ఇన్నాళ్ళనుంచీ, కళ్ళుమూసుకుని నేను మడిగట్టుకున్నవాణ్ణని నమ్మారు కదా, – చూసుకోండి, మీ తెలివి ఎలా తెల్లవారిందో!–'

అని ప్రతివాణ్ణీ, వెంకటస్వామి కంట్లో వేలుపెట్టి పొడిచినట్లు అనిపించి, ఎవడి తెలివితక్కువకు వాడే మనసులో కత్తి నూర్తున్నాడు – కోర్టును కమ్మిన మొత్తంచూపులు రంప కోతగా వెంకటస్వామిని రాచుకుంటున్నాయ్ – అతడు మాత్రం, ఎప్పటి నవ్వే నవ్వుతున్నాడు.

ఆ నవ్వు,–మునుపైతే,మామూలుమర్యాదలో జమ. ఇప్పుడు, – ఇన్నాళ్ళనుంచీ చులాగ్గా అందరినీ పట్టి వెధవా యలక్రింద కట్టి, చలాయించుకుపోయిన దేవాంతకంగా అసలు గుట్టు వెళ్ళబోసుకుంటూంది.

కోర్టు ఒక్క నిమిషంసేపు పరమ నిశ్శబ్దంగా ఉంది. మేజస్ట్రేట్ శిక్షవిధించడానికి, – కాగితంమీద పెట్టింది చదవ డానికి, గొంతు సవరించుకున్నాడు. ప్రాసిక్యూషన్ తతంగం నెగ్గించిన ఇన్స్పెక్టరుకు, జయించామన్న 'సంతోషమూ, – ఇదే మొదటికేసూ, పట్టుపడ్డవాడు, మన వెంకటస్వామి అనే విచారమూ – నవ్వాలో ఉసూరుమనాలో తెలియని తిక – మకగా ఉంది.

"...ఫలానా సెక్షన్, ఇన్నోక్లాజు దాఖలా నీవు నేరము చేసినట్టు రుజువైనందునా,–" మేజస్ట్రేట్ గొంతున పచ్చివెలగకాయ చిక్కుకున్నట్టు మాటలుకొరబోతున్నాడు.

"అయ్యా ! – నాదో మనవి ఉంది !" వెంకటస్వామి కాంగ్రెస్‌కు జయ్‌కొట్టే గొంతువెత్తాడు. మేజస్ట్రేట్ చేత నున్న దండశాసనం మేజామీదకు ఆన్చి సులోచనాలు, ఎగసన త్రోసుకుని, – యిటుచూసి, – ఘోనంగా పంకిం చాడు– ఇన్స్పెక్టరు, ఉలికిపడి, యాదాలాభంగా లేచి నిలు

చుని, ఎదుటి అధికారికంటబడ్డప్పుడు సలాంకొట్టే సన్నాహ మల్లే కాళ్ళు ఘట్టించి – అంతల్లో తెప్పరిల్లి, నిలుచున్నది తాము కాదన్నట్టు చదికిలపడ్డాడు. కోర్టుఅంతటా మాటలు స్ఫుటంగా వినరావడంలేదు కాని, అందరూకలిసి గబగబా కూడబలుక్కుంటూన్నట్టు చెవికిఅందని ఏదో రొదగావుంది. వెంకటస్వామి మాటతో, మళ్ళీ మౌనం కమ్మేసుకున్నది.

'నేను చేసిన నేరమేమిటో–సెలవిస్తారా ?'

కోర్టు యావత్తూ ఆశ్చర్యపడ్డది. ఉన్నట్టు ఉండి, అంతా అయిపోయిన తరువాత యిప్పుడు అడ్డుపేచీ గుప్పించాడేం ?–ఈ తెలివి, ముందరే ఏమైంది ?

'చేసింది చాలక మళ్ళీ ఓట్రిస్తావేం. నువ్వు, దొంగ సారా అమ్మడంలేదూ ?–' మేజస్ట్రేట్ కుటుంబకలహంలో పాల్గొంటూన్నట్టు గొంతుఎత్తాడు.

'అని, ఎవరన్నారు బాబూ ?'

'రుజువైందిగా !'

'ఎలా బాబూ !–అది సారా అని రుజువెలా ?–'

మేజస్ట్రేట్ ఏం మాట్లాడలేదు. ఇన్స్పెక్టరు ఉరికినట్టు లేచి నిలుచున్నాడు.

'అది సారాయే సార్ !' అని ఘోషించాడు.

'ఏమిటి నిదర్శనం బాబూ ! మూగిన వాసన వస్తూందనా ?–కొన్ని చవకరకం సెంట్లు చెడిపోతే – అలాగ్గానే ఉంటాయి. బాబూ, మీకుగాని, మేజస్ట్రేట్‌వారికిగాని, ఆ సరుకుగుణం కనిపెట్టే అభ్యాసం ఉన్నట్టూ నేను

ఎన్నడూ వినలేదు. పాతకాపు కెవరికన్నా పట్టి చూడండి—అవునంటే—నేను అనేది ఏముందీ !'

కోర్టు మొత్తంమీద, త్రాగుతానని ముందుకు వచ్చినవాడు ఒక్కడు లేడు. పోలీసు శాఖ ఊరంతా గాలించి ఎవరినో ఓ తలకుమాసినవాడిని బ్రతిమాలుకుని ఓ గంటసేపటికి హాజరుపెట్టింది. వాడు ఓ సీసా గుటగుటా త్రాగి—'ఉహుఁ—ఇది సారా కాదు : ఇంత నిప్పంటిసరుకు కత్తీ లేకుండా నేను పుట్టి బుద్ధెరిగిన తరువాత చూడలేదు—కడుపులో చల్లగా ఉంది. నిదరొస్తుంది—' ఇలా అంటూనే వాడు తూలుతూ తూగుతూ, అక్కడే నిద్రపోయినాడు. బండనిద్రపోతున్నాడు. ఎంత కొట్టుకున్నా లేవడు. వాడిని అలాగే ఆస్పత్రికి పంపించివేశారు.

అది సారా కాకపోతే,—మరో యింగ్లీషు పేరున్న పదార్థం ఏమన్నానా ?—అది అలవాటున్న పెద్దమనుష్యులు గొంతారా పరీక్షచేసి, — ఉండవలసిన సద్గుణములన్నీ ఉన్నాయి కాని—ఇదమిత్థమని మటుకు ఖండితంగా చెప్పలేమన్నారు.

ఇలా కాగా కాగా, చేసేదిలేక, విచారణ వాయిదా వేసి,— మిగిలిన ఒక్క సీసా పరిశోధననిమిత్తం ప్రభుత్వమువారి నిపుణుడికి పట్నం పంపించివేశారు.

వెంకటస్వామిని జామీనుమీద విడుదలచేద్దామా వద్దా అనే ఆలోచనలోనే ఉంటూండగా మూడోనాటి కల్లా పట్నంనుంచి మేజస్ట్రేట్‌కు తంతి వచ్చింది. కేసు కేంద్ర ప్రభుత్వానికి వప్పగింతచేయడమైందని—కనుక విచారణ

యానత్తూ బత్తరఫుచేసి, సదరు నిందితుడిని కఠిన నిర్బంధంలో ఉంచవలసిందనీ-ఎవరితోనూ మాట్లాడనియ్యవద్దనీ-

-ఈ ఉత్తరువులు యిక్కడి అధికారులకు ఎవరికీ అర్థం కాలేదు. వివరణకోసం పైకి మనవిచేసుకున్నారు - జవాబు లేదు. కాని మూడోనాటికల్లా అటు ఢిల్లీనుంచి, కొందరు పెద్ద ఫాయా అధికారులూ బందోబస్తుకోసం,- మామూలు దుస్తులలోనే ఉన్న మరో కోర్జం మందీ, వ్యోమమార్గాన వచ్చి వ్రాలారు.

స్థానిక అధికారులకు యిదంతా చూడగా మండుకు వచ్చింది. తాము పట్టుకున్న కేసు, తమ చేజేతులారా రుజువుచేయబోతున్న కేసు,- పైవాళ్ళు ఇలా ఎగదన్నుకు పోవడం ఏమిటని !-'అది కాదయ్యా, ఈ నేరానికి జపానుకూ సంబంధంఉంది. ఈ మత్తుపదార్థం జపాను తయారీ అని నిపుణులు తేల్చారు. ఇలా ఎన్నిచోట్లకు యిది వ్యాపించిందో జపాను గూఢచారులు దేశంలో ఎల్లా నిగూఢంగా-ఏయే మాసికలు వేస్తున్నారో - ఇది, కీలకం-ఈ తీగె కదిలించి డొంకంతా కదపాలి-వీడిచేత, గూఢచారుల ఆరాలు పలికించాలి - పట్టుకోవాలి. దేశం ముత్తంమీద చిక్కం విసిరి, ఉచ్చులు చేతపట్టుకు కూర్చుంది మన ప్రభుత్వం-' అంటూ ఓ పైఅధికారి, విసుక్కుంటున్నట్టు జబ్బచరుచుకుంటున్నట్టు ఆంతర్యం వెల్లడించాడు, స్థానిక దండనాథ్యక్షుడికి.

అందరికీ రోషం ఆశ్చర్యం వేసింది; వెంకటస్వామి దేశానికే ముప్పు తలపెట్టాడా? జపానువాళ్ళతో కలిసి,

కొందరు దేశద్రోహులు మళ్ళీ శాంతి భద్రతలకు భంగం తీసుకురా యత్నిస్తున్నారా?—

మేజస్ట్రేట్ తామసం చిక్కబట్టలేక, ప్రత్యేకం చెర సాలలో వెంకటస్వామిని దర్శించి, మామూలు పౌరుడల్లే 'ఇంత ద్రోహం తలపెట్టావేం? – ఇదేనా నీ కాంగ్రెస్ సేవ?–' అంటూ తనకు వేసిన అసహ్యం అంతా చదివాడు.

వెంకటస్వామి, ఏ మాత్రమూ నొచ్చుకోకుండా– 'అంతే బాబూ! ఖండఖండాంతరాల్లో ప్రఖ్యాతికెక్క దేశ ద్రోహుల్ని ఒక్క కాంగ్రెసుతప్ప, మరే సంస్థ తయారు చేసిందండీ!–' మేజస్ట్రేట్ ఇది తప్పుడుమాట అని గద్దించాడే కాని ఎలా తిప్పికొట్టాలో తెలియక – యావత్తు సర్వీసులోనూ ఎన్నడూ కాంగ్రెస్ అంటే అభిమానం చూపించవలసిన అగత్యం రానందువల్ల —'సరే నీ కర్మం నీది!' అన్నచూపుతో చేతులు దులుపుకున్నాడు.

హేమాహేమీ లందరూ వెంకటస్వామిని పట్టుకుని నిగ్గదీశారు, అతనికీ జపానుకీ ఉన్న లావాదేవీ తేల్చాలని. అన్న–హారాలు మాని, కంటిమీద కునుకుమాని–రాచి రంపాన పెట్టారు. చేసిన నేరం చెప్పేసి – గుట్టు బయట పెడితే,–తనకుమాత్రం, ఏ యావజ్జీవఖైదుతోనో పోయేట్టు శాయశక్తులా కనికరిస్తామని అభయం యిచ్చారు.

'సరే చెపుతా'నన్నాడు – వెంకటస్వామి. కాయితం కలం అందిపుచ్చుకుని, – తెలుగుతో వ్రాసి యిచ్చాడు. తెలుగువచ్చిన అధికారి, – అదిచూసి ఉప్పెన వచ్చినట్టు

పకాల్‌మన్నాడు. – వెంకటస్వామి ఉత్తరక్షణంలో విడుదల అయినాడు. ఊరంతా మరీ బిత్తరపోయింది. ఎలాగో తెలిసిన ఒకరో అరో స్వగతంగా నవ్వుకున్నారు. ఈ గుట్టు వెల్లడి అయితే పెద్ద హోదాలవాళ్ళ ఆభోరు దక్కదని, గోప్యంగానే ఉంచాడు వెంకటస్వామి. గవర్నర్ జనరల్‌కు మాత్రం ఒక్క విజ్ఞప్తి అనుపుకున్నాడు. అందులో ముఖ్య విషయం—

'...ప్రభుత్వంవారు మద్యపాననిషేధం ప్రసాదించినంతమాత్రాన దేశం నిమిషంలో సుభిక్షంలోకి ప్రాలదు. త్రాగుడు మానేసి కాఫీలు టీలు త్రాగమని ఎంతప్రచారం చేసినా–ఆ ఘాటూ నిషాలకు అలవాటుపడ్డ ప్రాణి–వీటితో పెదవులు కాల్చుకోడు. కనుక, వాళ్ళజిహ్వాకు అలవాటుపడ్డ గుణాలన్నీ ఉండి, కేవలం ఒక మత్తేకాకుండా సత్తువ కూడా యిచ్చే పదార్థం అయిఉండాలి. అది పేదకూ బిక్కికీ అందుబాటులో ఉండాలి.

అయితే యీ చిదంబర రహస్యం బట్టబయలుచేసి–ఇలా నిత్యమూ పుచ్చుకోమని పురమాయిస్తే—'ఓష్ యిదేనా!' అని ఏ ఒక్కడూకూడా దాన్ని సేవించడని,– ఇలా గోప్యంగా, ఖర్చుమొత్తం నేనే భరించి, యథాశక్తి ప్రభుత్వంతలపెట్టిన ఉద్యమానికి ఉడతాభక్తి చేస్తున్నాను. యిది సాంగంగా పరిశీలించి మీ దీవెనలు తమ కార్యదర్శి ద్వారా ప్రసాదించమని వేడుకుంటున్నాను. సర్వజ్ఞులైన తమకు నేను, తరవాణి గుణగతాల్ని యింతకు మించి మనవి చేయనక్కరలేదని సెలవు అందుకుంటున్నాను–'

—o—